

سه عامل کلیدی برای ساختن شهری امن و شاد برای کودکان

در سال‌های اخیر، زندگی شهری کودکان به یکی از دغدغه‌های جدی خانواده‌ها و مسئولان تبدیل شده است. اما آیا شهرهای ما واقعاً برای کودکان مناسب هستند؟ پژوهشی تازه، پاسخ و راهکاری مهم برای این پرسش دارد.

در سال‌های اخیر، زندگی شهری کودکان به یکی از دغدغه‌های جدی خانواده‌ها و مسئولان تبدیل شده است. اما آیا شهرهای ما واقعاً برای کودکان مناسب هستند؟ پژوهشی تازه، پاسخ و راهکاری مهم برای این پرسش دارد. به گزارش آیسنا، کودکان در شهرها زندگی می‌کنند، اما شهرها اغلب برای بزرگسالان ساخته شده‌اند. در حالی که آمارها نشان می‌دهند جمعیت کودکان در شهرهای ایران بالا است، بیشتر فضاهای شهری نه تنها نیازهای خاص آن‌ها را در نظر نمی‌گیرند، بلکه گاهی محیط‌های ناهماهنگ و حتی خطرناکی برای رشد جسمی، ذهنی و اجتماعی کودکان محسوب می‌شوند. در سطح جهانی نیز انتظار می‌رود تا سال ۲۰۵۰ میلادی (۱۴۴۴ هجری شمسی)، بیش از ۷۰ درصد کودکان جهان در شهرها ساکن باشند. این آمار زنگ خطری برای برنامه‌ریزان شهری است تا نگاه تازه‌ای به طراحی، مدیریت و سیاست‌گذاری محیط‌های شهری داشته باشند.

اهمیت این موضوع زمانی بیشتر می‌شود که بدانیم کودکان برای رشد سالم به فضاهای امن، سبز، قابل پیاده روی و محیط‌هایی با فرصت‌های تعامل اجتماعی نیاز دارند. این فضاها باید به گونه‌ای طراحی شوند که حس استقلال، امنیت و نشاط را برای آن‌ها به همراه داشته باشند. متأسفانه در بسیاری از مناطق شهری به ویژه در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد، نه تنها زیرساخت‌های مناسب برای کودکان وجود ندارد، بلکه به دلیل رشد سریع جمعیت کودک، وضعیت به مراتب بحرانی‌تری هم ایجاد شده است. از این رو، تأمین شهرهایی که به حقوق و نیازهای کودکان توجه داشته باشند، دیگر یک انتخاب نیست، بلکه ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

در این راستا، رستم صابری فر، دانشیار جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری در دانشگاه پیام نور تهران، پژوهشی کاربردی درباره چگونگی طراحی شهری مناسب برای کودکان انجام داده است. او در این تحقیق تلاش کرده تا مدلی برای ساختن شهرهایی ارائه دهد که با نیازها و ویژگی‌های کودکان هم‌خوانی داشته باشد. این مطالعه به طور مشخص بر کلانشهر مشهد تمرکز داشته، اما یافته‌های آن قابلیت تعمیم به دیگر شهرهای کشور را نیز دارد.

روش اجرای این پژوهش به صورت توصیفی-تحلیلی بوده است، یعنی اطلاعات موجود بررسی شده و سپس تحلیل دقیق‌تری بر اساس آن‌ها صورت گرفته است. داده‌های مورد نیاز از طریق پرسش‌نامه‌ای جمع‌آوری شده که اعتبار علمی آن تأیید شده بود. این پرسش‌نامه‌ها توسط ۹۰ نفر از متخصصان حوزه‌های مرتبط مانند برنامه‌ریزی شهری، علوم اجتماعی و روان‌شناسی تکمیل شده‌اند. در ادامه، داده‌ها با استفاده از روش‌های آماری پیشرفته تحلیل شدند تا ابعاد اصلی مورد نیاز برای ساختن شهر دوستدار کودک شناسایی شود.

نتایج به دست آمده نشان دادند که سه مؤلفه اساسی در شکل‌گیری یک شهر مناسب برای کودکان نقش دارند: حضور و نقش‌آفرینی نظام سیاسی، طراحی درست فضاهای فیزیکی و رعایت حقوق کودکان. نکته مهم این است که بعد سیاسی یعنی سیاست‌گذاری و حمایت نهادهای حاکمیتی مهم‌ترین عامل در این مدل به شمار می‌رود. این یافته برخلاف رویکردهای رایج است که بیشتر به ساخت فضاهای بازی یا پارک محدود می‌شوند.

پژوهشگر تأکید می‌کند که تمرکز صرف بر جنبه‌های فیزیکی شهر، مثل ساخت فضای سبز یا زمین بازی، کافی نیست. اگر نقش سیاست‌گذاران و نهادهای دولتی جدی گرفته نشود، امکان دستیابی به شهری واقعاً دوستدار کودک عملاً ناممکن خواهد بود.

این یعنی باید سیاست‌ها و برنامه‌ها به گونه‌ای تنظیم شوند که کودکان نه فقط دیده شوند، بلکه در اولویت قرار بگیرند. اطلاعات تکمیلی این تحقیق که نتایج آن در «فصلنامه جغرافیا و توسعه» متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان منتشر شده‌اند نیز حاکی از آن هستند که هنوز در ایران و حتی در بسیاری از نقاط جهان، شهر دوستدار کودک به عنوان یک مفهوم اجرایی و دقیق پیاده‌سازی نشده است. دلیل اصلی این امر آن است که تاکنون درک جامعی از ویژگی‌های چنین شهری وجود نداشته و معمولاً پژوهش‌ها فقط به یکی از ابعاد موضوع پرداخته‌اند. در حالی که این تحقیق نشان می‌دهد ساخت چنین شهری نیازمند هماهنگی میان طراحی فیزیکی، تضمین حقوق کودک و نقش‌آفرینی جدی نهادهای سیاسی است.

از دیگر نکات مهم این پژوهش، پیشنهاد استفاده از نظرات خود کودکان در تحقیقات آینده است. چون در نهایت، بهترین قضاوت درباره یک شهر دوستدار کودک را کسی می‌تواند بکند که خودش کودک است و مستقیماً با آن محیط زندگی می‌کند. همچنین پژوهشگر پیشنهاد می‌دهد که مطالعات آینده با جامعه آماری بزرگ‌تری انجام شوند تا نتایج دقیق‌تر و قابل‌اتکاتری به دست آید. انتهای پیام